

กลมกลืนปานจะกลืนกิน
ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนไป
Swallowing up Past
Values : On Harmony
and Discord

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เด่น วาสิกศิริ
Assistant Professor Den Vasikasiri

กาลครั้งหนึ่งไม่นานมานี้ เคยเรียนเคยสอนกันว่า
ในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้คำนึงถึงบริบท
ในมิติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบริบททางนามธรรมใน
มิติของสังคม วัฒนธรรม และความเชื่อ เป็นต้น

หรือบริบททางกายภาพ ทั้งในมิติของสภาพ
แวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เช่น ทิศทางแดดลมฝน
ภูมิประเทศ ภูมิทัศน์ และมิติของสภาพแวดล้อม
ที่ถูกสร้างขึ้นมา เช่น อาคาร บ้านเรือน

และชุมชน เป็นต้น โดยเฉพาะในมิติของสภาพแวดล้อมสรสร้างนั้นควรออกแบบให้สอดคล้องกลมกลืนกับบริบทด้วยการนำเอาหลักในการจัดองค์ประกอบมาประยุกต์ใช้ให้เกิดเอกภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของรูปทรง ขนาดและสัดส่วน การเจาะช่อง การใช้สี พื้นผิว เส้นสาย และอื่นๆ ซึ่งการมีเอกภาพนั้นไม่ได้หมายความว่าต้องลอกเลียนแบบมาจากอาคารทั้งหลายที่อยู่รายรอบเพื่อจะได้ไม่ขัดแย้งกัน หรือจะต้องมีขนาดและสีเส้นที่ใกล้เคียงกัน แต่อาจแตกต่างกันได้ หากความต่างต่างนั้นสามารถอยู่ร่วมกันในลักษณะที่มีการตอบรับและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ทว่าทุกวันนี้การคำนึงถึงบริบทกลับถูกมองข้ามและค่อยๆ เลือนรางไปในแทบทุกมิติ ส่งผลให้หลักการเรื่องความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างอาคารใหม่กับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่มาแต่ก่อนแล้วแทบจะไม่มี ความหมายอีกต่อไป ในเมื่อบริบทนั้นถูกอาคารใหม่ๆ กลืนกินแทนที่จะอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน จึงเกิดเป็นบริบทใหม่

ขึ้นมาและเข้าตำราปลาใหญ่กินปลาเล็ก ทำให้สิ่งที่มีอยู่มาแต่ก่อนซึ่งอาจเคยเป็นที่สังเกตและที่หมายตาโดดเด่นท่ามกลางภูมิทัศน์ของชุมชน กลับเป็นสิ่งที่แปลกปลอมและถูกข่มเหงอย่างไม่ไยดี

ในประเด็นเกี่ยวกับบริบทนี้ ยกตัวอย่างเมื่อหลายปีมาแล้ว การจะสร้างสะพานลอยให้คนข้ามถนนรอบอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิเพื่อความปลอดภัยและแก้ปัญหาการจราจรได้มีการถกเถียงกันในเรื่องของภูมิทัศน์และการเคารพต่อบริบท แต่ทุกวันนี้กลับมีการสร้างทางด่วนและเส้นทางรถไฟให้ลอยฟ้าผ่านอย่างไม่สะทกสะท้าน ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับบริบทในทำนองนี้ก็จะเกิดมากขึ้นๆ หากไม่มีกฎหมายมาควบคุมในรายละเอียด เพราะส่วนที่มีอยู่บ้างก็ยังอุตส่าห์หาช่องโหว่ให้อนุโลมและฝ่าฝืนกันได้ ดังนั้นเมื่อไม่มีกฎอะไรมาดูแลก็ต้องยอมรับสภาพกันต่อไป เนื่องจากลักษณะของสังคมเศรษฐกิจแห่งทุนนิยมและการพัฒนาได้ส่งผลให้

ราคาที่ดินพุ่งสูงขึ้นอย่างห้ามไม่อยู่ จนเป็นการ บังคับให้เกิดโครงการขนาดยักษ์และอาคารสูง เสียดสวรรค์ขึ้นตามมาโดยปริยาย เพื่อที่จะได้ คู้มกับราคาที่ดินและการลงทุนด้วยการอาศัย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริมได้ ให้เป็นจริงขึ้นมา อีกทั้งแต่ละโครงการก็ต้อง แข่งกันโดดเด่นเพื่อการตลาด ทำให้การสนทนา ระหว่างตัวสถาปัตยกรรมในลักษณะที่มีความ สัมพันธ์อันดีต่อกันแบบสมัยก่อนในบริบทเดิมนั้น หายไป โดยแต่ละอาคารก็จะมีภาษาของตนเอง ต่างฝ่ายต่างพูด ต่างฝ่ายต่างอยู่ ต่างฝ่ายต่างทำ มาหากิน ส่วนประชาชนก็เกิดความชิงชังและ มองว่าเป็นความเจริญ ซึ่งหากภาษาเหล่านั้น สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงก็คงจะดัง

ลั่นเลื่องฉ่างกันอย่างอีกทีก็กรีกโครม และ คงเป็นบททะเลาะวิวาทมากกว่าที่จะเป็นบท สนทนาอันนุ่มนวลและสุนทรีย์ ซึ่งเมื่อลองนึก ภาพว่าหากปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับกรุง ปารีส กรุงโรมหรือเมืองเก่าต่างๆ ที่มีคุณค่าและ ภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดีทั่วโลกแล้ว ความ สุนทรีย์และอารยธรรมแห่งวันวานที่เป็นเสน่ห์ ของเมืองเหล่านี้ก็จะไม่หลงเหลือวิญญาณอะไร ให้สัมผัสกันอีกต่อไป ดังเช่นบางกอกซึ่งเคย เป็นเวนิสแห่งตะวันออกก็ได้หายสาบสูญจากโลก ไปนี้ไปแล้วโดยสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม ภายใต้ บริบทที่เปลี่ยนไปและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ กำลังถูกกลืนกินอยู่นั้น ตัวอย่างเช่นวัดพุทธวนารามราชวรวิหารในป่าคอนกรีตของกรุงเทพฯ

ก็ยังพอมีส่วนปาจริง ๆ ให้เข้าไปสัมผัสและหา
 ความสงบร่มรื่น เหมือนกับหลุดเข้าไปอยู่ในโลก
 อีกโลกหนึ่ง ท่ามกลางบริบทแห่งความวุ่นวาย
 ของมหานครที่ข่มขู่คุกคามมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง
 แต่ก็อดคิดไม่ได้ว่าโอเอซิสแห่งนี้จะอยู่รอดไปได้
 อีกนานเท่าไรภายใต้อิทธิพลของกระแสอันเชี่ยว
 กรากแห่งทุนนิยม ขณะที่การรณรงค์ต่อต้าน
 ภาวะโลกร้อนอันเกิดจากบริบทที่เปลี่ยนแปลง
 อยู่ทั่วโลกเช่นนี้ก็คงรณรงค์กันไปอย่าง
 คาดหวังอะไรไม่ได้มากนักภายใต้กระแสเดียวกัน
 ที่โหมกระหน่ำมาอย่างแรง ซึ่งหากต้านเอาไว้ไม่
 อยู่ สักวันหนึ่งก็จะพัดพาสิ่งมีชีวิตให้สูญสิ้นไป
 จากโลก-หรือใครคิดว่าสามารถที่จะเอาอยู่ ?